

JOSEP LLUÍS Bausset Humanista i activista cultural valencià

Josep Lluís Bausset, un dels mestres de Joan Fuster, està considerat l'últim supervivent de la generació d'intel·lectuals valencians que impulsaren el moviment que ha pres el nom de Segona Renaixença. Bausset, que continua ben actiu, ha conreat múltiples facetes al llarg de la seva vida: activista cultural, bibliòfil, botànic, farmacèutic, humanista, professor, polític, químic... La passió per la globalitat, però, sempre l'ha entesa a partir dels principis del civisme, la democràcia i l'amor a la pàtria.

“Els Països Catalans haurien de formar un estat confederal com els EUA”

TEXT: DAVID PAGÈS I CASSÚ

La vida de Josep Lluís Bausset (Païporta, 1910) ha estat –i és– un gran convit a treballar de manera altruista a favor del País Valencià i dels trets bàsics de la seva identitat, en especial, la llengua –des de sempre ha invertit moltes energies a favor de la seva unitat– i la cultura. Fa pocs mesos va complir cent anys i, arran d'aquest fet, ha rebut diferents homenatges, dos de molt especials: el primer, el 27 de febrer, a l'Octubre Centre de Cultura Contemporània; el segon, l'11 de setembre, a l'Alcúdia, el seu poble. La seva tasca, incessant, fecunda i gegantina, suposa, per a tots plegats, un motiu de joia i un estímulo.

Activista cultural, farmacèutic, polític, professor, químic... Amb quina etiqueta se sent més identificat? Sens dubte, amb la de professor.

Josep Lluís Bausset: un maulet de cent anys, és el títol d'un article de Santi Vallés, el seu biògraf, signat per moltes altres persones, aparegut en diferents mitjans de comunicació amb motiu del seu centenari. Quantes coses que es poden dir amb tan poques paraules... No volia haver rebut cap homenatge. En fuig, de tot això. Vull passar per la vida com un altre qualsevol. He procurat, això sí, no fallar allà on he estat, però sempre he volgut estar a la tercera o quarta fila.

El passat 27 de febrer, a l'Octubre Centre de Cultura Contemporània de València, va rebre un homenatge en el qual van intervenir Eli-seu Climent, Alfons Llorenç, Robert Martínez, Jordi Pujol, el Pare Abat Josep M. Soler, Francisco Tomás i Santi Vallés. Tots ells van subratllar el compromís amb el País que vostè sempre ha demostrat, l'esforç i el servei fet sempre discretament. Com que no sóc gens procliu als homenatges, jo em trobava allí un poc incòmode. Tot i això, t'he de dir que he estat molt agraït de rebre'ls, aquest i els altres. Ara bé, de tots els que he tingut enguany, n'hi va haver un que em va fer una especial il·lusió. Un grup nombrós de xiquets, coordinat per la seua professora, que havia estat alumna meua, em van fer arribar tot un conjunt de treballs on hi havia dibuixos, escrits i dedicatòries a la meua persona. Vaig tindre una alegria molt gran.

Què implica, segons vostè, ser valencià? Tindre un amor complet per la terra on un va néixer. L'estima pel País Valencià és l'estima del fill a la mare. No s'ha de menystindre ningú, però tampoc vull que ningú menystinga el nostre País. És diu que els valencians tenim allò d'ésser sempre festers i que, en tindre tot això, ja som feliços. Ara

Un any d'homenatges. En l'any en què ha complert cent anys, Josep Lluís Bausset ha estat objecte de diversos homenatges a la seva terra. El 27 de febrer, per exemple, se li dedicava un acte a l'Octubre Centre de Cultura Contemporània de València (sobre aquestes línies) i l'11 de setembre, un altre a la seva localitat natal, Alcúdia. A més, a l'octubre va rebre el Premi Important de Levante-EMV, diari amb el qual col·labora des de fa molts anys.

bé, tenim un defecte: valorem molt el que ve de fora i, en canvi, no donem prou importància al que és nostre. Jo pense que si som capaços de fer una festivitat tan ben organitzada com les Falles, com no hem de ser capaços d'organitzar un país? I és que una certa capacitat de vertebració, sí que tenim. El que passa és que caldria canalitzar-la.

Ens consta que el seu compromís amb la llengua, la cultura i el País va néixer ben aviat... El primer record que em ve al cap és el de l'ama de la farmàcia on treballava mon pare, que solia llegir-me em veu alta una poesia que apareixia en el *Diario de Valencia*. Era en valencià, i així vaig aprendre a llegir en la meua llengua. A més d'aquesta anècdota, n'hi ha dos més que podrien explicar també aquest compromís. L'una, a la dècada dels anys 20, quan vaig ser castigat per parlar en valencià a l'Acadèmia Cavanilles on jo estudiava. Aquella va ser la primera lliçó que va esvalotar la meua consciència identitària. I l'altra, mentre jo estudiava a Madrid. Allà, i arran del contacte que vaig mantindre amb uns estudiants bascos, vaig descobrir la realitat d'una altra llengua que, com el valencià, era trepitjada per la dictadura de Primo de Rivera. Aquells joves em van obrir els ulls a una realitat nova. Em van fer comprendre que la meua llengua era útil per comunicar coses.

Què li diria a un valencià que qüestionés la

unitat de la llengua catalana? Li contestaria amb una evidència filològica tan aclaparadora com el fet que les paraules bàsiques que emprem catalans i valencians per designar les parts del cos humà són idèntiques. I, també, que ja va sent hora de desterrar tòpics malintencionats, com ara el que diu que els catalans ens volen arravatar la nostra llengua. Els catalans no ens han furat mai res.

Abans de la Guerra, als anys trenta, ja va començar a sovintejar els cenacles del valencianisme... L'any 1927 comence la carrera de Farmàcia a Madrid. El 1931 m'hi llicencie. Llavors, torne a València per ampliar els estudis de Farmàcia amb dues carreres noves: Químiques i Magisteri. És en aquest moment quan vaig poder establir contacte amb els grups culturals i polítics que treballaven pel redreçament identitàri. Vaig trobar-hi l'aixopluc d'algunes entitats, com ara l'Agrupació Valencianista Republicana, el Centre d'Actuació Valencianista... O l'Agrupació Valencianista Escolar, en qualitat de membre de la qual vaig participar en la signatura de les *Normes de Castelló* de l'any 1932.

Des de la perspectiva del temps, com les valora, aquelles Normes? Les *Normes de Castelló* són l'adaptació de les normes fabrianes a les particularitats del valencià. Hi vaig intervenir com a vocal de Ciències. Va ser un episodi de molta importància perquè era necessari que hi haguera una normativa de l'ortografia, de la sintaxi... i de tota la llengua. Va ser l'única manera d'acabar amb l'anarquia que hi havia en l'escriptura. Fins aleshores, cadascú escrivia com volia.

Com va viure la Guerra? L'any 1937 m'incorpore a files. Vaig estar destinat a Barcelona, a la Direcció General de Farmàcia i, temps més tard, com a tinent farmacèutic, a l'exèrcit de Llewant, on vaig estar al front d'un dipòsit de medicaments i materials de cura.

L'any 1940 torna a València. És llavors quan coneix Joan Fuster? L'any quaranta comence a fer classes particulars a València. Era una de les poques exides laborals que tenia en aquells moments. M'hostatjava a la pensió Faus, on vaig coincidir amb joves de diferents comarques, entre els quals hi havia Joan Fuster. Amb ell, però, no hi vaig tindre cap relació fins que un dia me'l trobí en una llibreria de vell del carrer de la Nau. Ell buscava llibres en valencià. Jo, també. I així va començar la nostra amistat. T'estic parlant de l'any 1942. De seguida ens adonàrem que ideològicament érem molt afins.

Vostè el va introduir en el valencianisme de

postguerra. Santi Vallés ha escrit que, per a Fuster, vostè va esdevenir un mestre en el seu aprenentatge valencianista i que li va ensenyar les claus de l'activisme cultural i polític de preguerra. Jo, com altres, li vaig contar tot el que sabia en relació amb l'activisme cultural i polític de preguerra, pel qual ell estava molt interessat. Li explicava com funcionava tot allò i, al mateix temps, li proporcionava exemplars d'algunes publicacions, com ara la revista *El Camí* o el setmanari *Acció*...

L'any 1962 va aparèixer el llibre *Nosaltres els valencians*, de l'escriptor de Sueca. Què va suposar l'aparició d'aquest llibre? Fuster és la màxima autoritat en el descobriment del poble valencià. Per a mi és com si estigués viu, ell i els altres. *Nosaltres els valencians* va ser un terratrèmol. Un autèntic revulsiu. Deia el que estava soterrat en molta gent i el que ningú no s'atrevia a dir i a fer. Fuster va transmetre a la societat una idea noble i suprema de país que quedarà per sempre.

Amb Joan Fuster va crear una tertúlia a València on s'incorporaren, amb el temps, personatges ben importants, tant del País Valencià com de les Illes i del Principat. Quin record en té, d'aquelles trobades? Es remunten als anys quaranta. Aprofitant que el dilluns era

el dia que la Societat Filharmònica organitzava el concert setmanal, vam començar a reunir-nos a València, de manera informal, mentre preniem cafè, per parlar, per debatre temes d'interès o notícies d'actualitat. Amb el temps van anar incorporant-s'hi nous tertulians, entre els quals hi havia professors catalans que feien classes a la Universitat de València, com ara Miquel Tarradell, Joan Reglà, Emili Giralt, Ernest Lluch, Josep Fontana... També hi venia un jove i molt intel·ligent Eliseu Climent. Aquestes tertúlies van constituir un espai de llibertat i de valencianisme i, des del pluralisme, el respecte i la tolerància, han marcat una manera de fer i de pensar que poden haver ajudat –i poden ajudar– a obrir horitzons de futur. Ens continuem reunint cada dilluns. Ara, a la cafeteria de la Societat Coral El Micalet, al carrer Guillem de Castro.

Va mantenir una estreta relació amb els grans intel·lectuals valencians del segle XX: Vicent Andrés Estellés, Xavier Casp, Ferrer Pastor, Joan Fuster, García Richart, Sanchis Guarner, Enric Valor Vicent Ventura... Sí, efectivament. Tots ells, i molts d'altres, eren homes íntegres i savis que formaven part d'una generació d'intel·lectuals als quals devem el vertader sentit de la reivindicació de la nostra consciència com a poble.

És coneguda la seva participació en la pre-

sentació del *Diccionari català-valencià-balear* a l'Ajuntament de València l'any 1951, o bé en la famosa campanya «Més de 20.000 valencians demanen l'ús del valencià en actes religiosos», impulsada a partir de 1965 arran del Concili Vaticà II... Després de la guerra, i de seguida que em va ser possible, vaig voler participar en la represa cultural i nacional del País: participant en tertúlies; organitzant conferències; fent classes de valencià a l'Alcúdia i a altres pobles del voltant; activant una emissora de ràdio; fundant, amb altres persones, les revistes *Parlem* i *Vencill*... I dels actes que esmentes, la veritat és que en tinc un record molt especial.

Quina ha de ser la relació del País Valencià amb la resta dels Països Catalans? Hauria de ser una relació de coincidència total en qüestions culturals, econòmiques, polítiques, socials... Els Països Catalans haurien de formar un estat confederal amb els Estats Units.

Té vigència, avui, el concepte de Països Catalans? El que sobre el paper podria ser un concepte ben raonable atenent aquestes coincidències entre Catalunya, el País Valencià i Mallorca, la realitat fa que hui per hui siga un concepte molt difícil de dur a la pràctica, ja que les circumstàncies actuals no són gens propícies a la implantació d'aixa idea.

Com veu el futur del País Valencià? Jo sóc realista, ni pessimista ni optimista. A vegades, el veig negre, però, malgrat tot, hi confie. Mira, la pilota valenciana, de què sóc molt aficionat, jo creia que duraria només dues generacions, perquè estava prou malament. Però ara ha fet una reviscolada i estan eixint nous jugadors que podran fer que dure. Amb la llengua i el País, pense que pot passar una cosa semblant.

Què proposaria perquè el valencià tingui més força? Sobretot ha de triomfar a través de les escoles. És la llavor. El món de l'ensenyament és una de les grans esperances del País. I, també, ha de triomfar al carrer.

Què els demanaria, als governants, en matèria d'identitat, llengua i cultura pròpies? Els demanaria que incentivaren l'escola valenciana, que utilitzaren la llengua en actes públics i que Canal 9 fóra tot en valencià.

Quines coses li ha ensenyat la vida? De ser pacient. Si vols aconseguir èxits, encara que siguens parcials, has de ser pacient. M'he esforçat a ser-ho amb tot: amb els altres, amb la feina, amb la llengua, amb la terra...

Què hi té, sobre la taula de treball, en aquests moments? Té pensat escriure unes memòries? Aquests últims mesos he participat activament en la recollida de signatures per una televisió sense fronteres, promociada per Acció Cultural del País Valencià. Continue escrivint cròniques en la premsa, com ara al diari *Levante-EMV* i altres publicacions, i procure estar molt atent als fets d'actualitat. Quant al que dius de les *Memòries*, pense que la biografia de Santi Vallés, en forma d'entrevista llarga, ja fa aquesta funció.

«Servidor de vostè i de la pàtria». Ens consta que aquestes són les paraules finals de la felicitació de Nadal que envia als seus amics i coneguts... He procurat ser un servidor de la pàtria, perquè la pàtria és una cultura, una llengua, una manera de ser arrelades en unes persones concretes i en un territori estimat.

Li deixo una pregunta perquè parli de la seva muller: Matilde Verdú. Casar-me amb la Matilde ha sigut una de les decisions més encertades de ma vida. Si no haguera sigut per ella, no podria haver fet moltes de les coses que he fet. Ens vam casar l'any 1950 –ja fa seixanta anys– i ens en vam anar de viatge de noces a Barcelona, Montserrat i Mallorca. Hem tingut tres fills: dues noies i un noi.

Ens consta que Montserrat ha estat un lloc referencial en la seva vida... Montserrat té per a mi una significació molt especial. Culturalment, perquè des de sempre he admirat el paper capdavanter del monestir en la recuperació de la nostra consciència identitària i, personalment, perquè des de fa més de vint-i-cinc anys el meu fill Josep Miquel és un dels integrants de la seua comunitat monàstica.

Entrevista

9 Dominical
Diumenge 19
de desembre de 2010

“

La pilota valenciana, de la qual sóc molt aficionat, jo creia que duraria només dues generacions, perquè estava prou malament. Però ara ha fet una reviscolada i estan eixint nous jugadors que podran fer que dure.

Amb la llengua i el País, pense que pot passar una cosa semblant.

”

“

Ja va sent hora de desterrar tòpics malintencionats, com ara el que diu que els catalans ens volen arravatar la nostra llengua. Els catalans no ens han furtat mai res.

”